

רוצה הלוואה גדולה? שר-האוצר פינחס ספיר יתן לך. הוא כבר נתן לכולם: אפילו למרגל, לוודפי-בצע, לרמאים ולחסרי-כישרון - והם לא החזירו!

פינחס ספיר: הוא עושה את החשבון - אתה משלם

האזרח שומע רק על שערוריות גדולות. על ג'ימי לוי, ואפרים אילון, ו"סומרפין". לכן יכול האזרח לחשוב, כי רק בכמה מקרים גדולים נעשו טעויות. המציאות עגומה הרבה יותר. הממשלה - בעיקר בדמותו של שר האוצר פינחס ספיר - אינה עושה רק שגיאות גדולות. היא עושה גם שגיאות קטנות. הרבה שגיאות קטנות, יובייים ובאורח שוגרתי. בעמוד זה יסופר על רשימה סודית אחת, בה רשומות 31 שגיאות כאלה. אלה הם 31 מיפעלים, שנוצרו בלחץ "העשייה" של ספיר. העיקר שיוצרו סרט, העיקר שיצלמו ביומן-הקולנוע, העיקר שיהיה עוד מיפעל. לא חשוב אם יש בו צורך, אם השוק מוכן לקלוט את תוצרתו, אם מנהליו יודעים את מלאכתם. לא חשוב אם יוכל לשלם את ההלוואה שנותנת לו הממשלה. 31 מיפעלים אלה לא יכלו לשלם את ההלוואות. המסתכמות ביותר מ-12 מיליון ל"י סכום גדול, בשביל שגיאות קטנות.

ב ראשית היה החוץ, והוא היה מר-נין: כדאי להקים מיפעל תעשייתי בדרום. לספק עבודת לעולים חדשים, למלא את דרישות השוק, ולצבור רווחים בכבוד. למה לא? זה גם ציוני וגם משתלם. כך הוקמה חברת לבנה בע"מ, שנועדה ליצר לבנים אדומות בבאר-שבע. חשבו בעלי החוץ: את הלבנים שנייצר יחספו ברעבתנות כל בוני הבתים ומקמי המיבנים במרחבי הנגב, שכן ידוע ומסכם

31 עמתי - ביש

למשל: חברת חן עדולם מצורה-הדסה, שנמסרה לכונס הנכסים אפרים סלמור, עורך דין תל-אביבי, חייבת כרבע מיליון לירות. בין מייסדיה נמנתה גם חברה השייכת ל-משרד המסחר והתעשייה. או דוגמה אחרת: חברת הירון בע"מ מאשדוד. היא חייבת סכום דומה, ונמסרה לכונס נכסים אחר. בעלי מגיניה מתחלקים שווה בשווה בין ההסתדרות לבין משקיעים זרים מארצות-הברית. מי אשם במצבה? על מי מחסה הבנק ל-פיתוח התעשייה? ולפי הוראותיו של מי?

*** התעשיין שריגד

בין החברות הכבדות שמופיעות ב-רשימה הסודית בולטת זו המסומנת במספר הסידורי 2. קוראים לה ארגון בע"מ. חברת הטכסטיל הזו קיבלה מן הבנק 668 אלף לירות, ויתרת חובה הגיעה ל-829 אלף לירות. חוץ מזה היא לא הצליחה לייצר בדים, לא באיכות בינלאומית ואפילו לא באיכות מקומית. המכונות שלה היו מיוני חות, והתוצרת לא עמדה במבחן הביקורת. כשלונו של ארגון לא נשמר כסוד יש-ראלי. שמעו עליו גם סוכני המודיעין הי-מצרי. הם התלבשו על אחד ממנהלי החבר, רה, סמי ברוך, בעת ששהה בשווייץ, ובעזרת פיתוי כספי גייסו אותו לשרותם. גם זה לא עזר, כשם שלא עזרו ההלוואות הממשלתיות. חברת הטכסטיל, שזכתה ב-תחילה בתמיכתו הגלגלית של ספיר, נסגרה, ואילו ברוך נידון למאסר.

אבל לא רק מרגלים זכו להלוואות כבדות תחילה, ולהגנה במסחה של סודיות אחר-כך. בין הזוכים בכך היו גם חלוצים ובוגנים, כמו אנשי קיבוץ גבעת ברנר, שהקימו חברה ישראלית למזון תינוקות בע"מ, הי-ידועה יותר בשם תינוקו. תינוקו זה זכה להיות מס' 5 ברשימה הסודית של הבנק לפיתוח התעשייה. הוא חייב עתה סכום הקרוב לרבע מיליון לירות, ומפקח עליו כונס נכסים תל-אביבי בשם גרשון תמיר. הבנק התל-אביבי בכלל לא חשב לפרסם את העובדות הקשורות במצבו של תינוקו. גם המנהלים מן הקיבוץ לא חשבו על כך. שלמה שילוח, למשל, שהוא אחד ממנהלי המיפעל, גירש את כתב העונש הזה מחדרו, סירב לגלות את פרטי הפרשה, שעבורה, כמו עבור פרשות אחרות, משלם האזרח הי-ישראלי במיטב כספו. מי משלם חייב, לפחות, לדעת עבור מה.

שאלת השאלה: מי ישלם את המיליונים? נעש בנתניה

ה לך מן המיליונים ישולם עלידי אזרחי ישראל. כי לא תמיד מסוגל כונס הי-נכסים להוציא מן העסק הכושל את מלוא חובותיו. כמו, למשל, במיקרה של מיפעל המתכת מאילת הנקרא עיצון נבר, שפורק מבלי שהבנק הצליח לקבל את המגיע לו. חלק מן המיליונים יוחזר טיפני-טיפני, כמו, למשל, במיקרה של פלסטיק לאומי מתל-מונד, החייב 31 אלף ל"י. המיפעל נמסר לכונס נכסים תל-אביבי, בשם פרץ אמיר, והוא השכירו כדי לממש את חובותיו. הי-סכום שהוא מצליח להוציא מדי חודש ב-חודשו מגיע רק ל-600 לירות. כלומר: יעבד רו עוד חמש שנים לפחות עד שהבנק יקבל את כספו.

גורלם של כמה מיליוני לירות אחרים עדיין לא ברור. דוגמה לכך יכול לשמש מיפעל פעמון מפתח-תקווה, שקיבל הלוואה בסך 240 אלף לירות ושיתרת חובו ביום כינוס-הנכסים הגיעה ל-262 אלף לירות. הי-מיפעל יעבור בקרוב לאיזור פיתוח, יקבל זריקות-כסף נוספות. מיפעל אחר, כמו געש הנתייטי, חייב רק 38 אלף לירות, אולם הוא עלול להיסגר. כי המשאומתן שנוהלה בינו לבין משרד הי-מסחר והתעשייה לא עלה יפה. המשרד הציע למיפעל לעבור למיצפה רמון, ניתקל ב-סירוב. אילו הסכים געש לעבור, היה מקבל הלוואה חדשה. עתה הוא עלול לשבוק חיים.

*** סוד במקום זעזוע

א זה הן רק דוגמאות אופייניות לאותם מיפעלים המופיעים ברשימה הפנימית, ושאותן גילה העולם הזה חרף מעטה הי-סודיות שהטיל הבנק. למה נזקק הבנק לסודיות? למה השתמש דובר הבנק, פיבל גבוה, מכתב העונש הזה שרצה לראיינו? למה לא מגלה הבנק עצמו את כל סודיו מתן ההלוואות ואת סוד פשיטת-הרגל? כי הבנק לפיתוח התעשייה אינו חופשי. הוא מקבל בעניין הזה, כמו בעניינים רבים אחרים, תכתיבים ממשלתיים. אילו היה הבנק עצמו מגלה את הפר-שיות הללו, היה גורם לזעזוע ציבורי. כך היו מתגלים כושלים וניהולים חסרי-אחריות לא מצד אנשי-עסקים פרטיים, אלא מצד נציגי משרדים ממשלתיים ומצד מנהלי עסקים הסתדרותיים.

רצה כי כספיו שלו, אותם הוא מלווה לישר-אל, יזורמו באפקים תקינים. כך הוקם הבנק לפיתוח התעשייה, כשבין מייסדיו נימנו בתחילה הממשלה, בנק לאר-מי, בנק הפועלים, בנק דיסקונט, חברת הי-עובדים והתאחדות בעלי התעשייה. מאז ועד לפינחס ספיר הדרך היא קצרה. ספיר, שהיה אז שר המיסחר והתעשייה, והיום שר האוצר, הוא אדם שיש לו מה לומר בענייני הבנק. והוא אומר הרבה. עד כדי כך, שהבנק הגיע עימו להסכם, לפיו כל הלוואה הניתנת מטעם הבנק לפי דרי-שתו של ספיר, ובניגוד להגיון הכלכלי, תהיה הממשלה ערבה לה. לכן, אם חברת לבנה, למשל, חייבת לבנק 90 אלף לירות, ואם מצבה הוא כל כך מעורער, שלא תוכל לפרוע את חובותיה, לא יפסיד כל כך הבנק, כמו שתפסיד מכן הממשלה.

כלומר: האזרח ישלם מכיסו עבור המרי-בות בין השותפים. הוא ישלם מכיסו גם בגלל העובדה, כי ייצור הלבנים האדומות החל עוד לפני שהיה בתחילתן כי יהיה להן ביקוש. ספיר אישר את הקמת המיפעל ואת מתן ההלוואה - ועל האזרח לשלם. תורה כלכלית זו נקראת בשם "ספיריזם".

שלושה עמודים, שישה טורים

אלם הספיריזם אינו מצטמצם רק בגבולות מיפעל אחד או שניים. הוא גם אינו מתאפיין רק על-ידי שערוריות-ענק כמו ג'ימי לוי או סומרפין. הספיריזם הוא שיטה קבועה, יומיומית ממש, לפיה מתנה-לים ענייני המשק והכלכלה במדינת ישראל. התוכחה האחרונה נמצאת עתה במשרדי הבנק לפיתוח התעשייה, ברחוב אלנבי בתל-אביב, בצורת שלושה עמודי סטנסיל, הי-מחולקים כל אחד לשישה טורים. בראש הטור הראשון כתוב "מספר סידר-רי", בראש השני "שם החברה והמקום". ב-ראש השלישי "תאריך מינוי כונס הנכסים". בראש הרביעי "שם כונס הנכסים". בראש החמישי "סכום ההלוואה", ובראש הטור השישי כתוב "יתרת החוב ביום כינוס הי-נכסים". בקיצור: במיטמך הפנימי הזה מופיעה רשימה של 31 מיפעלים מכל חלקי הארץ - מצפת ונצרת שבצפון, עד אשדוד ו-אילת שבדרום - שקיבלו הלוואות מן הי-בנק, ופשטו את הרגל. פרט מעניין: החוב של מרבית המיפעלים הוא בדרך כלל גדול יותר מסכום ההלוואה המקורית, שכן התוספו גם סכומי הריבית.

על הכל, שבדרום הארץ אין אבנים טבעיות לבניין. כך חברו יחדיו אדירי התעשייה של יש-ראל, בצורת חברת העובדים של ההסתדרות הכללית, ומשקיעיהן פרטיים מחו"ל, והי-חוץ הפך למציאות.

הלבנים היו אמנם יפות, אך הבוגנים הי-דיפו בלוקים. חוץ מזה, השותפים קצת רבו ביניהם, או, בלשון אחד המנהלים, "היו קשיים".

*** מריבות בין שותפים

ל זה לא היה צריך לעניין כל-כך את הציבור, אילו לא נגע הרבר לכיסו של כל אזרח. כי חברת לבנה, שנמסרה לפירוק, חייבת

סמי: מהאיפוען אל הכלא